

MEDZINÁRODNÝ
OLYMPIJSKÝ
VÝBOR

SMERNICE VYVÁŽENÉHO ZASTÚPENIA POHLAVÍ

2019

IDE O VIAC
AKO LEN
O SLOVÁ
A OBRÁZKY

MEDZINÁRODNÝ
OLYMPIJSKÝ
VÝBOR

SMERNICE VYVÁŽENÉHO ZASTÚPENIA POHLAVÍ

2019

Obsah

Úvod	4
Vzoprieť sa stereotypom a klišé	5
Obsah a komentár	7
Prenos a vysielanie	8
Zobrazovanie	9
Jazyk a terminológia	11
Pri označovaní osôb	11
Zámená	12
Prídavné mená	12
Rozhovory a komentáre	13
Problematika a skúsenosti s rodovými otázkami	14
Hovorcovia	14
Záver	15
Ďalšie zdroje	16

Úvod

Šport patrí k tým najvýraznejším platformám, kde možno presadzovať rodovú rovnosť a posilniť postavenie žien a dievčat. Športové prenosy zároveň zohrávajú veľmi vplyvnú úlohu pri formovaní noriem a stereotypov v súvislosti so ženami/dievčatami a mužmi/chlapcami.

V Medzinárodnom olympijskom výbore vieme, že olympijské hry sú pod neuveriteľným drobnohľadom. Dva týždne olympijských športových prenosov sú výnimočným obdobím, kedy sa do popredia športových tituliek neustále dostávajú ženské športové disciplíny. Mimo neho však možnosti a kvalita pokrytia zostávajú aj naďalej obmedzené.

Ako lídri a komunikátori v rámci športového hnutia môžeme určiť, v akom duchu by sa ženy a dievčatá pôsobiace v športe a športovkyne všeobecne mohli a mali zobrazovať, opisovať, ako by sa o nich malo hovoriť a ako by sa mali prezentovať, t.j. znázorňovať vo všetkých médiách a komunikačných kanáloch.

Vzoprieť sa stereotypom a klišé

Vyhýbanie sa predsudkom a stereotypom pri zobrazovaní (t.j. prezentácii) žien a mužov je dôležitým krokom na ceste k rodovej rovnosti, a to vo všetkých oblastiach života. Postoje a vzorce rodovo zaujatého správania môžu byť vedomé ale aj nevedomé. Zmenu správania s cieľom zastaviť tieto predsudky založené na pohlaví je možné dosiahnuť len prostredníctvom zvyšovania povedomia o faktoroch, ktoré prispievajú k zaujatosti. Takým spôsobom bude možné vyhnúť sa tejto predpojatosti a prekonať ju.

Cieľom nasledovných smerníc je zvýšiť povedomie o faktoroch, ktoré prispievajú k rodovej zaujatosti v oblasti zobrazovania (t.j. ako sú ženy a muži prezentovaní a opisovaní). Poskytujú príklady a praktické skúsenosti, ako možno tieto predsudky prekonať v kontexte športu, a to najmä v oblasti tlače, digitálnych médií a vysielania, s cieľom dosiahnuť rodovo neutrálne vyjadrovanie a rovnomerné zastúpenie.

Smernice predstavujú priamy výsledok [Odporúčania č. 12 z roku 2018 v rámci Projektu MOV](#) pre rovnosť pohlaví pod názvom *Vyvážené mediálne zobrazovanie oboch pohlaví, ktoré vyzýva vedenie MOV, aby „stanovilo princípy a smernice pre spravodlivé a vyvážené zobrazovanie vo všetkých používaných formách komunikácie“, a zároveň nabáda, aby „všetky strany, ktoré sú súčasťou olympijského hnutia, prijali“ a zapracovali tieto smernice.*

Londýn 2012

[Odkaz na článok](#)

Rozhlasový moderátor rádia Barstool Radio vyvolal vlnu rozhorčenia, keď 17-ročnú držiteľku zlatej medaily Chloe Kim nazval chutnou r***u po tom, ako sa stala najmladšou športovkyňou, ktorá kedy na zimných hrách zvíťazila.

Moderátor rádia Barstool Radio Patrick Connor mal v utorok sexuálne poznámky na adresu americkej 17-ročnej snowboardistky Chloe Kim.

Vyjadroval sa o jej víťazstve v Južnej Kórei.

Uviedol, že už sa nevie dočkať osemnástych narodenín snowboardistky.

Connor následne dodal, že ak by už mala osemnásť, bez hanby ju nazval „chutnučkou r***u“.

Tínedžerka z Kalifornie, ktorá dominovala na u-rampe žien, sa stala najmladšou ženskou účastníčkou, ktorá získala zlatú medailu na zimných olympijských hrách.

[Odkaz na článok](#)

Kanál Fox News diskutoval o tom, či by si športovkyne na olympijských hrách mali dať viac mejkapu

[Odkaz na článok](#)

Obsah a komentár

Všetok obsah sa musí zakladať na hodnotách redakcie.

Je zrejmé, že v správach a súčasnom dianí nemožno očakávať vyvážené rodové zastúpenie. Nedá sa odkazovať na niečo, čo sa nestalo. Je však možné a potrebné, aby sme boli **citliví na spôsob a prezentáciu obsahu, v ktorom sa spomína pohlavie.**

Pri prezentácii redakčného obsahu je potrebné venovať zvýšenú pozornosť jeho zobrazovaniu a zohľadniť pri tom používaný tón, štýl, jazykové prostriedky a zobrazovanie.

Prenos a vysielanie

MOV verí, že všetky športové udalosti sú rovnako dôležité.

Ženské športové udalosti sú rovnako dôležité ako mužské, čo by sa malo odraziť aj v spôsobe, akým sa k nim pristupuje.

-> Pri vysielaní prenosov udalostí, rozhovorov, profilov športovcov, komentárov, atď. sa uistite, že sa do najvyššej možnej miery **venuje rovnaký čas vysielania a prenosov ženským a mužským udalostiam.**

-> Pri príprave článkov a publikácií, či už tlačených alebo digitálnych, **by sa ženám mala venovať rovnaká pozornosť ako mužom s cieľom zabezpečiť vyvážené prezentovanie** oboch pohlaví. Vyhnite sa prehnanej pozornosti venovanej len jednému pohlaviu.

Zobrazovanie

Rovnosť sa musí zohľadňovať aj v rámci zobrazovania.

- Snažte sa o prezentáciu približne rovnakého množstva snímok oboch pohlaví.
- Pri uverejňovaní článkov či profilov športovcov na sociálnych médiách alebo weboch sa uistite, že uverejnené články či profily sú rodovo vyvážené.

Zvýšenú pozornosť venujte **zobrazovaniu s rešpektovaním hodnôt**.

Vyhňte sa objektivizácii alebo sexuálnemu zobrazovaniu ženských či mužských športovcov, ich sprievodu či fanúšikov a divákov.

- ✗ Ak sa športovcovi alebo športovkyni prihodí nehoda **v súvislosti s ich šatníkom/incident v rámci obliekania** (časť oblečenia praskne alebo sa roztrhne a nechtiac odhalí viac ako športovec/športovkyňa chcel/a), **nepoužívajte tieto snímky**.
- ✗ Ak sa incident prihodí počas živého vysielania, čo najrýchlejšie **odvráťte pozornosť** od incidentu za predpokladu, že sa neuberie zo športovej hodnoty.
- ✗ V rámci videoprenosu by ste sa mali vyhýbať detailným záberom tváre alebo „odhaľujúcim“ záberom od hlavy po päty, ktoré zobrazujú skôr estetickú a nie športovú stránku.
- ✗ **Vyhňte sa záberom na rozkrok**. Často k tomu dochádza pri gymnastike, plážovom volejbale či krasokorčuľovaní.

- Pri pohyblivých snímkach sa režiséri a kameramani niekedy príliš zameriavajú na tých istých športovcov/športovkyne v rámci jedného tímu alebo súťaže. Ak sa toto rozhodnutie zakladá na športovej aktivite, je to v poriadku, ale nie je to vhodné, ak ide o vzhľad.
- Snímky vlasov, nechťov na rukách, mejkapu či športového úboru sú v poriadku, **ak súvisia so športovým výkonom**.

Je dôležité **vyvážene zobrazovať ženské športy, pri ktorých sa demonštruje sila, energia a rýchlosť** (napr. box, džudo, rugby) **a tie, ktoré zobrazujú pôvab, plynulosť či eleganciu** (napr. potápanie, rytmická gymnastika či jazda na koni).

Jazyk a terminológia

Špeciálna pozornosť by sa mala venovať používaniu vhodného jazyka (výrazov a komunikácie) a terminológie (slovnej zásoby) v rámci tlačенých či digitálnych komentárov, nadpisov či článkov.

→ Používajte **neutrálne (nezaujaté) jazykové prostriedky** a vyhýbajte sa rodovým stereotypom, výrazom či slovám, ktoré porovnávajú ženy s mužmi a/alebo naznačujú, že jedno pohlavie je nadradené tomu druhému. Napríklad:

- ✗ Plávala **ako chlap/zviera**, aby vyhrala.
- ✓ Plávala **s odhodlaním** aby vyhrala.

→ Ak je známe pohlavie predmetnej osoby, **legitímne možno spomínať pohlavie daného jednotlivca** (napr. ona/on, jeho/jej).

→ Ak pohlavie nie je známe, alebo osoba patrí do skupiny zmiešaného pohlavia, rodovo poznačená terminológia by sa mala nahradiť **rodovo neutrálnymi opismi**.
Napríklad:

jeho/jej	→	ich (<i>doslovný preklad z EN, pozn. prekladateľa</i>)
ju/jeho	→	ich (<i>doslovný preklad z EN, pozn. prekladateľa</i>)
kameramanka/kameraman	→	obsluha kamery/kameramanský tím

Nižšie uvádzame zoznam niektorých ďalších všeobecných princípov, v žiadnom prípade to však nie je kompletný zoznam:

Pri označovaní osôb

- Vždy používajte „**ženský/mužský**“, **ženy/muži**, a nie **dievčatá/chlapci**, ak nehovoríte o deťoch.
- ✓ Slovo **dámy** je vhodné, ak sa používa v spojení s výrazom **páni**, napr. pri privítaní: „**Dámy a páni**“, alebo ak ide o oficiálny titul, napr. „**Sir John a Lady Smithová**“.
- ✗ Nie je vhodné používať slovo „**dámy**“, ak popri ňom použijete slovo „**muži**“.
V tom prípade používajte výraz **ženy**.

Zámená

→ Ak pohlavie osoby nie je známe, vyhnite sa rodovo príznačným zámenám (ona/on, jeho/ju), a v takých prípadoch radšej zvolte množné číslo (ich/im). Napríklad:

- ✗ **Každý športovec** je **povinný** mať so sebou akreditáciu.
- ✓ **Všetci športovci** musia mať **svoju** akreditáciu vždy so sebou.

Podobne, ak odkazujete na skupinu zmiešaného pohlavia, mali by ste používať neutrálne množné číslo.

Podstatné mená a vlastné mená

→ Vždy sa snažte využívať čo najviac rodovo nepríznačných termínov, napríklad:

Športovec	→	Športovci, súťažiaci (alebo športovec/športovkyňa, ak sa vyjadrujete o konkrétnej osobe)
Športovosť (sportmanship)	→	Športový duch
Hovorca	→	Hovorcovia
Kameraman	→	Obsluha kamery
Kameramani	→	Tím za kamerou
Moderátor	→	Moderujúci, moderátori správ
Predseda	→	Predsedajúci
Vyrobený človekom (orig. Manmade, pozn. prekladateľa)	→	Umelý, syntetický

Prídavné mená

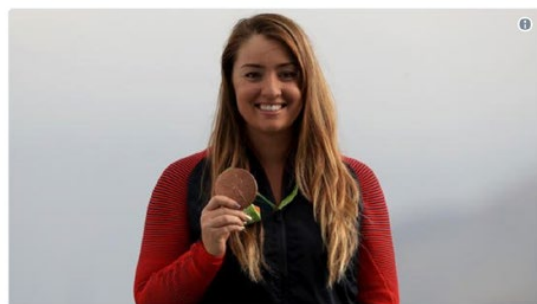
- Vyhýbajte sa hodnotiacim komentárom na adresu vzhľadu jednotlivcov. Pri opisovaní výkonu tých ktorých súťažiacich používajte prídavné mená, ktoré sa vzťahujú ako na ženy, tak aj na mužov.
Napríklad:
- ✓ používajte slová ako: **krásni, mocní, silní, pôvabní, športoví, odhodlaní**,
- ✗ nepoužívajte rodovo príznačné alebo sexistické opisy, napr. **sexy, dievčenský, mužský, ako chlap**, atď.

Rozhovory a komentáre

➔ Pri rozhovoroch so športovcami a ich sprievodom alebo pri komentároch na ihrisku sa vyhýbajte rodovo príznačným otázkam a vyhláseniam.
Např. keď robíte rozhovor so športovkyňou na ihrisku, vyhýbajte sa otázkam o jej manželovi/partnerovi/deťoch, ak sama a dobrovoľne neposkytne tieto informácie. Redaktor sa zriedkakedy opýta športovca, či je např. jeho manželka/priateľka/partnerka na neho hrdá.

✗ **NIE** - Nepripisujte úspech športovkyne jej trénerovi/sprievodcovi (např. „tu máme muža, ktorý to umožnil“). Úspech športovca (muža) sa málokedy pripisuje jeho trénerovi/človeku z tímu.

✓ **ÁNO** - Oceňte tímovú prácu.

Preklad: Manželka útočníka Chicago Bears dnes získala bronzovú medailu na Olympiáde v Riu

✗ **NIE** - Vyhňte sa identifikácii športovkyne vo vzťahu k jej manželovi/partnerovi.

[Odkaz na článok](#)

Poznámka: Táto webová stránka v súčasnosti nie je dostupná v Európe.

Problematika a skúsenosti s rodovými otázkami

➔ Ak sa športovkyňa len nedávno vrátila k trénovaniu/súťaženiu po tehotenstve, snažte sa na to nezameriavať, ak športovkyňa tieto informácie neposkytne dobrovoľne. Například:

✗ **NIE** – „Od poslednej Olympiády v Soči pred štyroch rokov sa Bjorgenovej narodilo dieťa.“

✓ **ÁNO** – Marit Bjorgenová sa stala najoceňovanejšou zimnou olympioničkou všetkých čias, keďže počas piatich hier zozbierala 15 medailí. “

V ideálnom prípade sa predovšetkým treba zamerať na úspech, nie na fakt, že sa jej narodilo dieťa.

[Odkaz na článok](#)

Hovorcovia

Ženy dokážu hovoriť samé za seba. Výskum odhalil, že v prípade mužov sa rozhovor často robí priamo s nimi, no v prípade športovkýň majú ich tréneri či sprievodcovia tendenciu hovoriť v ich mene. Ak sa športovkyňa otvorene nevyjadrila, že si neželá rozhovor alebo že určila tretiu osobu, aby sa vyjadrovala v jej mene, otázky pokladajte priamo týmto športovkyniam.

Záver

Niektoré z uvedených smerníc závisia vyslovene od kontextu.

Cieľom týchto smerníc je v prvom rade zaviesť správne postupy v kontexte športových aktivít (ihrisko, prenos z podujatia, atď.), pričom cieľom je vnímať **súťažiacie osoby ako športovcov**. Prostredníctvom smerníc chceme zvýšiť povedomie o problematike, ktorá sa dotýka mnohých oblastí života, nielen sveta športu.

Zobrazovanie pohlaví je možno len malým, ale nie nezanedbateľným krôčikom na ceste za rodovou rovnosťou. Zvyšovanie povedomia o dôležitosti zobrazovania pohlaví je len prvým krokom pri ovplyvňovaní vzorcov správania.

Tešíme sa na vašu spätnú väzbu na túto smernicu. Zaujíma nás, ako ste ju prijali a zapracovali v rámci svojej oblasti. Svoje komentáre posielajte na e-mailovú adresu publications@olympic.org.

Ďalšie zdroje

IOC Gender Equality Review Project Report (Správa MOV o projekte hodnotenia rodovej rovnosti)

https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/News/2018/03/IOC-Gender-Equality-Report-March-2018.pdf#_ga=2.176036834.1316924322.1530536825-1584169185.1502791100

Rodovo citlivé ukazovatele UNESCO pre médiá

Sústava ukazovateľov na hodnotenie citlivosti v médiách a obsahoch

<http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002178/217831e.pdf>
<http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/resources/publications-and-communication-materials/publications/full-list/gender-sensitive-indicators-for-media-framework-of-indicators-to-gauge-gender-sensitivity-in-media-Operations-and-content/>

Rodová rovnosť a športové médiá

Titulok: rozšírenie prehliadača Chrome s cieľom upozorňovať na sexistický prejav v športových médiách

<http://herheadline.com>